

.09.2026 nr 1-2/26-338/4

ARVAMUS

Kellele: Euroopa Liidu asjade komisjon**Istungi kuupäev:** 28.09.2026**Võtsid osa:** Komisjoni liikmed: Marek Reinaas, Jaak Aab, Vladimir Arhipov (Aleksei Jevgrafovi asendusliige), Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Heljo Pikhof (Reili Rand asendusliige), Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Kutsutud: Justiits- ja Digiministeeriumi digitaristu- ja küberturvalisuse osakonna sideturgude talituse juhataja asetäitja Mart Laas**Teema:** Arvamuse andmine Euroopa Liidu 2 GHz sagedusalas kasutatavale mobiilse satelliitsideteenuse süsteemidele lubade andmise menetluse õigusakti eelnõu kohta - COM(2026) 311**Ülevaade arutelust**

Mart Laas sõnas, et käesoleva algatuse puhul ei ole tegemist Euroopa Komisjoni (Komisjon) poolt täiesti uue ettevõtmisega. Kõnealuses sagedusvahemikus on sagedusload juba 2009. aastal kahele ettevõtjale antud. Hetkel on aga saabumas sageduslubade lõpptähtaeg ja Komisjon peab töötama välja menetluskorra, kuidas ja kellele sagedused uuesti välja jagada. Tegemist on korraga, mis ütleb, et kes ja kuidas saaksid sagedusi endale taotleda. Eesti on eelnõu osas võrdlemisi positiivselt meelestatud. Komisjoni lähenemine tundub olevat õige. Sageduste jaotamisel tuleks arvestada ka Euroopa ettevõtjate huve. Hetkel on sagedusala jagatud kaheks. Mõlemad ettevõtted on Ameerika taustaga. On teada, et Starlink on mobiilse satelliitside vallas üsna tugeval positsioonil. Euroopa mõtleb samuti kogu aeg sellele, kuidas saaks oma digisuveräänsust suurendada. Kõnealune teema on üks väga selge koht, kust võiks sellega alustada. Eelnõu mõte on uue konkursiga sagedusala kolmeks jagada. Üks kolmandik läheks riigisidele ja osaleda saavad Euroopa Liidu (EL) taustaga ettevõtted, üks kolmandik kommertssideks ja osaleda saavad EL-i taustaga ettevõtted ja üks kolmandik oleks osalemiseks kõigile ettevõtetele vabalt avatud sõltumata nende asukohamaast. Seoses andmeside kiirusega, tekkis diskussioon ka selle üle, et kuna hetkel on sagedusala kaheks jagatud, siis kas kolmeks jagamine on mõistlik. Üldiselt aga tundub sagedusala kolmeks jagamine mõistlik. Ühtlasi on oluline muudatus, et sageduskonkursi järgselt annaks sagedusloa välja Komisjon ja see hakkaks kehtima kõikides liikmesriikides ühekorraga, mis on samuti Eesti arvates positiivne, kuna vähendab ettevõtja jaoks bürokraatiat. Senine konkursikord nägi ette, et ettevõtjad said küll õiguse tegutseda EL-is, aga nad pidid ükshaaval EL-i liikmesriigid läbi käima ja küsima selles liikmesriigis eraldi regulaatori käest sagedusluba. See tundub ebamõistlik, kui eesmärk on, et teenust osutatakse üleeuroopaliselt.

Urve Tiidus lausus, et sagedusala soovitakse jagada kolmeks ja üks kolmandik on osalemiseks kõigile avatud. Kõneleja uuris, kas on olemas prognoos, kes sooviksid selle osaga liituda.

Mart Laas ütles, et see tähendab, et osalema võivad tulla satelliitsideteenuse pakkujad, kuid esimese kahe sagedusloa puhul saavad selleks olla Euroopa ettevõtjad, kolmanda sagedusloa puhul saab pakkuda kommertsteenust, aga sinna võivad tulla ka nt Starlink, Viasat või EchoStar Corporation. Seega sellele osale sagedusalast võib ettevõtte kandideerida sõltumata asukohariigist. Küll aga kehtivad neile ettevõtetele loomulikult põhjalikud kriteeriumid, millele nad peavad vastama (andmekaitse, turvalisus jne).

Marek Reinaas sõnas, et komisjoni liige Mario Kadastik on esitanud oma ettepanekud Eesti seisukohtade täiendamiseks ja andis sõna Mario Kadastikule tema ettepanekute tutvustamiseks. Mario Kadastiku esitatud ettepanekud on järgnevad:

1.7. Eesti leiab, et Euroopa ettevõtjatele sagedusressursi reserveerimisega peavad kaasnema siduvad ja kontrollitavad kasutuselevõtu vahe-eesmärgid. Kui loa saaja ei suuda neid täita või teenuse osutamist põhjendamatult edasi lükkab, peab komisjonil olema võimalus avada kasutamata sagedusosa teistele nõuetele vastavatele ettevõtjatele enne viie aasta möödumist. Vahe-eesmärkide määramisel tuleb arvestada turvalise riigiside ja kommertsteenuse erinevat arendusaega.

1.8. Eesti toetab kasutamata sagedusosa ajutist kasutamist teiste valikumenetluses nõuetele vastavaks tunnistatud ettevõtjate poolt. Selleks tuleb määruks ette näha komisjoni antav, näiteks kuuekuuline pikendatav ajutine kasutusõigus koos selgete häirete vältimise, teenuse järjepidevuse ja õiguse lõppemise tingimustega. Põhiloo saajal peab säilima võimalus sagedusise kasutusele võtta pärast ette kindlaks määratud etteteatamisega. Ajutine kasutaja ei saa sellest eelist järgmises valikumenetluses.

1.9. Eesti peab vajalikuks võimaldada kitsaribaliste satelliitsideteenuste pakkujatele juurdepääs sagedusala tehniliselt sobivale osale ka siis, kui nende teenus vajab vaid väikest osa 5 MHz paarissagedusplokist. Komisjon peaks valikumenetluses hindama mitme ettevõtja ühiskasutust, kehtestama sellele selged koordineerimistingimused ning vältima olukorda, kus terve plokk jääb väiksema sagedusvajadusega ettevõtjatele ligipääsmatuks.

1.10. Eesti leiab, et kommertsteenuse sagedusloa saaja peab pakkuma satelliidivõrgule hulgijuurdepääsu kõigile nõuetele vastavatele Euroopa sideoperaatoritele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Ühe sideoperaatoriga sõlmitud ainuõiguslik kokkulepe ei tohi takistada teiste operaatorite klientidel teenust kasutada. See nõue peab kehtima teenuse käivitamisest alates.

Mario Kadastik ütles, et probleem on, et praegune määrus annab sagedusalad hankega maksimaalselt kuuele ettevõttele ja seejärel viis aastat teemat ei käsitleta. Viis aastat on periood, mille järgselt hakatakse alles uuesti teemat avama, kui ettevõtte ei ole suutnud hakata teenust pakkuma. Kõneleja esimene ettepanek toob välja, et defineerida tuleks ka vahe-eesmärgid. Kui ettevõtte ei ole kolme aastaga ühtegi satelliiti orbiidile saatnud ega testprototüüpi suutnud teha, siis tõenäoliselt ei suudeta ka teenust pakkuda. Seega võiks olla vahe-eesmärgid, et saaks spektri uuesti kellelegi teisele avada. Võimalikke tulijaid küll on, aga oletades, et esimesed kaks võidavad ja tegelikult teenust ei paku, siis on spekter lihtsalt kinni. M. Kadastik lisas informatsiooniks, et spekter on mõeldud nt selleks, et kui inimene läheb metsa, kus tal kaob mobiililevi, siis saab satelliit selle üle võtta ja inimesel on endiselt mobiililevi. Teiseks soovib kõneleja maandada riski, et spekter on viis aastat kinni. Üsna tõenäoline on, et kaks avalikku ja kõigile kättesaadavat spektri osa võidab SpaceX, kuna nad on ainsad, kes on realselt orbiidil ja kaks kolmandikku spektrist on kasutamata. Sellest üks kolmandik täitub umbes kolme kuni viie aasta pärast, kui IRIS² satelliidid hakkavad orbiidile jõudma ja seal teenust pakkuma. Kommertskasutuse osas on aga teadmata, millal Euroopa operaatorid tulevad. Kaks kuni kolm operaatorit oleksid selleks võimelised, kuid hetkel ei ole neil piisavalt rahalisi vahendeid. Nad alles otsivad rahastust ja litsentsi saamine on selles üks samm. Seega pakkus kõneleja välja, et tekkida võiks lühiajaline vaba spektri kasutamise õigus. Juba orbiidil olev ettevõtte võiks saada kasutamata spektrit ajutiselt litsentseerida, nt

kuue kuu kaupa. Samas kui mõni teine ettevõte midagi realselt orbiidile saadab, siis litsentsi lihtsalt ei pikendata enam. Kolmas punkt on seotud väikeste satelliiditootjatega ja võib ka Eestile, kus arendatakse väiksemaid satelliite, kasulik olla. Sagedusressurssi antakse suhteliselt suurte osadena ehk 10 MHz suurustena. Osad ettevõtted vajavad aga ainult kilohertse. Komisjon võiks mõelda, et teises sektsioonis, mis kuulub Euroopa ettevõtetele, kaaluda nt ribade üleminekualal teatud sektsioone, mida saaksid ühiskasutada ka väiksemad ettevõtted. Selline võimekus võiks olla, kuna vastasel juhul antakse kogu spekter pikaks ajaks 3-6 ettevõttele. Rääkides neljandast punktist, siis on kuulda, et osade riikide mobiilioperaatorid üritavad saavutada eksklusiivnõudeid. Kuna hetkel ei ole määruses konkurentsikeeldu välistatud ega toetatud, siis kõneleja ettepanek on, et kõik pakkujad peaksid pakkuma hulgi ehk kõik saavad sagedust kasutada ja kõigil läheb levi paremaks.

Marek Reinaas palus nende täienduste kohta Justiits- ja Digiministeeriumi kommentaari.

Mart Laas sõnas, et nad on ettepanekutega tutvunud ning nendega ei ole üldiselt probleeme. Rääkides plaanist, mida sideettevõtja hakkab loa saamisel täitma ehk et millal ja mida ta teeb ning kas vahe-eesmärgid on olemas, siis eelnõus on teatud kohustused sees. Nt tuleb esitada kümne aasta plaan ja et kui ettevõtja loa saab, siis mida ta tegema hakkab. Need on vahe-eesmärgid, mida Komisjon hakkab hindama. Erinevad ettevõtted esitavad oma kümne aasta plaanid ja kellel on kõige parem plaan, võidab sagedusloa. Rääkides võrdsest juurdepääsust ja kasutusest, siis see on ka Eesti sideettevõtjatele olnud oluline teema. Küll aga määruse artikkel 15 ütleb, et kui kosmoseside ettevõtja tuleb sagedusluba taotlema, siis ta peab arvestama, et ta peab kõigile pakkuma juurdepääsu avatud ja mittediskrimineerival viisil. Rääkides ajutisest sagedusloast, siis selles osas on ilmselt mõeldud ettevõtjat, kellel hetkel on juba teatud võrgu konstellatsioon olemas ja ta saab sageduse kohe kasutusse võtta.

Mario Kadastik ütles seoses viimase kommentaariga, et alguse faasis on tõenäoliselt ainult üks ettevõte, kes seda saaks teha. Arvestades, et on maksimaalselt kuus ettevõtet, kes saavad pakkumised võita, siis kui lisaks SpaceX-ile ka üks esimesi Euroopa ettevõtteid viib oma satelliidid orbiidile, saaks ka nemad kasutada sellel ajal vaba spektriala. Mõte on, et mida rohkem on sagedusala kasutusel, seda rohkemates kohtades saab kvaliteetset teenust. Seega põhivõitja on lõpuks tarbija. Peamine on, et ei hoitaks kahte kolmandikku spektrist tühjana. Küll aga kindlasti tuleb spektrit reserveerida Euroopa ettevõtetele, sest vastasel juhul võib konkurentsitingimuste erinevus kujuneda liiga suureks.

Mart Laas ütles, et Komisjon näeb hetkel ette, et kahel olemasoleval sideettevõtjal pikendatakse olemasolevat sagedusluba, kuna on näha, et sagedusloa väljaandmise protsess kipub venima. Seega ehkki load lõppevad 2027. aasta mais, siis kaheaastane pikendus on sisse kirjutatud. Küll aga ei ole hetkel võimalik öelda, kes konkursil osalevad ja kui kiiresti nad oma satelliidid orbiidile saadavad. Eelkõneleja pakutud kuuekuuline ajutine kasutusperiood on üsna lühike ja see pakuks huvi ilmselt sellisele sideettevõtjale, kellel on juba hetkel kõik olemas ja ta saab lihtsalt oma süsteemi sisse lülitada. Investeeringuid ei ole ilmselt nii lühikese aja peale mõistlik teha.

Mario Kadastik lausus, et see ettepanek ei olegi mõeldud täiesti uutele sideettevõtjatele, vaid kellelegi, kes igal juhul ühe ala võidab ja peale seda, kui ta on orbiidil, saab ta laiendada ka teistesse spektri aladesse, kuni sinna tulev ettevõte ei ole ennast veel orbiidile saanud. Ettepaneku mõte on, et saaks spektri võimalikult laias ulatuses ära kasutada.

Mart Laas sõnas seoses kitsaribaliste satelliitteenustega, et need on määruse eelnõu põhjenduspunktides mainitud. Artiklis, mis konkursi tingimusi seab, ei pruugi see olla nii üheselt ja selgelt väljaloetav, kuid seal on kirjas, et saab kandideerida ka väiksematele

ribadele, mille puhul on ilmselgelt mõeldud kitsaribalisi satelliitsideteenuseid. Tuleb ka kaaluda, kuidas kitsaribaline vs lai omavahel konkureerivad. Justiits- ja Digiministeerium ei ole neid eraldi positsioonidena hetkel esitanud, kuna vaadati kriteeriume, et andmekaitsetingimused, juurdepääs jne peavad olema tagatud, seega tekib küsimus, miks teatud kriteeriumid eraldi esile tuua. Üldiselt on aga komisjoni liikme poolt pakutud ettepanekud mõistlikud.

Marek Reinaas uuris, kas nii Vabariigi Valitsuse seisukohad kui ka uued võimalikud täiendustega majanduskomisjoni seisukohad soodustavad konkurentsi. Ühtlasi, kas tegemist on lõpptarbijale heade lahenduste ja ettepanekutega.

Mart Laas vastas jaatavalt. Rääkides kõigile võrdsest juurdepääsust võrdsetel tingimustel ja ka teenuse kättesaadavusest võimalikult kiiresti, siis need peaksid olema tarbijate huvides.

Urve Tiidus palus täpsustada vahe-etappide mõtet.

Mario Kadastik ütles, et ettevõtte võib esitada kümneaastase plaani koos vaheetappidega, kuid juhul, kui enne viie aasta möödumist kavandatud tegevusi ei teostata, ei järgne sellele hetkel midagi. Nt kui ettevõtja on kavandanud testsatelliidi saatmise orbiidile juba esimestel aastatel, kuid kolmandaks aastaks ei ole seda teinud, käsitletakse seda alles viienda aasta hindamise käigus. Seega välja tuleks mõelda regulatsioon, et kui ettevõtte ei ole vaheeesmärke täitnud, siis saaks sagedusloa üle vaadata. Vahehindamine peaks muutuma reaalsemaks.

Otsus

Komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada, täiendades seisukohti järgnevalt:

1.7. Eesti leiab, et Euroopa ettevõtjatele sagedusressursi reserveerimisega peavad kaasnema siduvad ja kontrollitavad kasutuselevõtu vahe-eesmärgid. Kui loa saaja ei suuda neid täita või teenuse osutamist põhjendamatult edasi lükkab, peab komisjonil olema võimalus avada kasutamata sagedusosa teistele nõuetele vastavatele ettevõtjatele enne viie aasta möödumist. Vahe-eesmärkide määramisel tuleb arvestada turvalise riigiside ja kommertsteenuse erinevat arendusaega.

1.8. Eesti toetab kasutamata sagedusosa ajutist kasutamist teiste valikumenetluses nõuetele vastavaks tunnistatud ettevõtjate poolt. Selleks tuleb määruks ette näha komisjoni antav, näiteks kuuekuuline pikendatav ajutine kasutusõigus koos selgete häirete vältimise, teenuse järjepidevuse ja õiguse lõppemise tingimustega. Põhiloo saajal peab säilima võimalus sagedusise kasutusele võtta pärast ette kindlaks määratud etteteatamisega. Ajutine kasutaja ei saa sellest eelist järgmises valikumenetluses.

1.9. Eesti peab vajalikuks võimaldada kitsaribaliste satelliitsideteenuste pakkujatele juurdepääs sagedusala tehniliselt sobivale osale ka siis, kui nende teenus vajab vaid väikest osa 5 MHz paarissagedusplokist. Komisjon peaks valikumenetluses hindama mitme ettevõtja ühiskasutust, kehtestama sellele selged koordineerimistingimused ning vältima olukorda, kus terve plokk jääb väiksema sagedusvajadusega ettevõtjatele ligipääsmatuks.

1.10. Eesti leiab, et kommertsteenuse sagedusloa saaja peab pakkuma satelliidivõrgule hulgijuurdepääsu kõigile nõuetele vastavatele Euroopa sideoperaatoritele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Ühe sideoperaatoriga sõlmitud ainuõiguslik kokkulepe ei tohi takistada teiste operaatorite klientidel teenust kasutada. See nõue peab kehtima teenuse käivitamisest alates.

Komisjoni otsus oli konsensuslik (Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
majanduskomisjoni esimees

Koostaja: Maria Haas
631 6436 maria.haas@riigikogu.ee